

Здравко Ковач, Стеван Белошев, Милутин Љешевић¹

СПЕЛЕОЛОШКИ ОБЈЕКТИ У ГОРЊЕМ ДЕЛУ КАЊОНА ТАРЕ (ИЗМЕЂУ БИСТРИЦЕ И ЂУРЂЕВИЋА ТАРЕ)

Кључне речи: пећина, извор, кањон, карст, флувијална ерозија

Key Words: Caves, Spring, Canyon, Karst, Fluvial erosion

УВОД

У оквиру обимнијих спелеолошких истраживања у Националном парку "Дурмитор", у току 1988. године, у јулу месецу смо провели делимична истраживања и пећина у горњем делу кањона Таре. Наша истраживања су имала за циљ да предходе обимнијим археолошким истраживањима на овом потезу, као и због одговарајућих морфогенетских анализа везаних за сам кањон Таре. У току овог истраживања морфолошки смо снимили и урадили планове за 11 пећина, док је један број само евидентиран.

Истраживано подручје се налази у горњем делу кањона Таре а на потезу од ушћа Равњака у Тару, односно од села Бистрице до великог тарског моста, односно до Ђурђевића Таре. Овај део карактерише у морфолошком погледу типична кањонска долина стрмих страна. У геолошком погледу од врха до дна доминирају масивни и банковити кречњаци мезозојске старости. Само у локалитетима малог пространства, Тара је просекла кречњаке и открила некарбонатне стене. То су пре свега серије верфенских пешчара и магматских стена углавном доње тријаске или млађе палеозојске старости. За очекивати је да се на овом простору јавља велики број спелеолошких објеката.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На подручју истраживања регистровали смо укупно четрдесет седам (47) спелеолошких објеката од чега су три јаме а остало су пећине или окапине. Од наведеног броја њих 25 су морфолошки истражени, а за остале постоји само кратак опис и позната им је локација. Од свих наведених објеката само су три пећине дуже од 100 метара, док су остале знатно краће. Од свих регистрованих су 17 окапина и оне су обично краће од 30 метара. До сада је укупно испитано 998 метара пећинских канала. Укупна запремина је око 16.000 m^3 , а површина око 5.000 m^2 . Један број пећина је коришћен за разне потребе, по томе су и добиле имена (Овчја, Козја пећина или по кориснику Радоњица, Мијића пећина и сл). У току невоља пећине су коришћене као склоништа или складишта материјалних добара. У том смислу је позната Шаранска пећина која је у прошлом веку служила као склониште пред турским нападачима и у њој је у време отпора војводе Трипка Џаковића страдао велики број становника племена Шаранци. У току другог светског рата неке од ових пећина су такође служиле као склоништа партизана илегалца, после повлачења главнине у Босну. Таква је Рабренска пећина изнад села Горње Добриловине у коју су се у зиму 1942/43 скривали партизани. Њих су четници ухватили у овој пећини и стрељали у Колашину, о чему је писао и Михаило Лалић у свом роману "Раскид".

Таб.1. Преглед истражених и евидентираних спелеолошких објеката у горњем делу кањона Таре.

Назив објекта	Локалитет	тип	дужина	дубина	висина	досије
---------------	-----------	-----	--------	--------	--------	--------

1. Голев крш и Ђавоље Лази

Горња пећина	Голев крш	пећина	12	00	950	405
Доња пећина	Голев крш	пећина	14	+4	945	406
Ђавоља пећина	Ђавоље лази	окапина	15	00	890	407

2. Горња Добриловина

Шолонтрача	Горња Добриловина	пећина	45	6		1. 014
Школа	Рабренски крш	окапина	18	00		1. 013
Рабренска пећ	Рабренски крш	окапина	22	00		1. 006
Романовина		пећина				1. 012
Водена пећина		пећина	121	+16	820	410

3. Брајковача, Руданци и Шљиванско

Безимена јама	Јасеновац, Брајковача	јама				1. 007
Безимена јама	Пролом, Брајковача	јама				1. 008
Безимена јама	Палеж, Брајковача	јама				1. 009
Шаранска пећина	Брајковача	пећина				1. 010
Џекина пећина	Ђурукача, Руданци	пећина				1. 015
Бршљен	Шљиванско	пећина				1. 011

4. Доња Добриловина и Ћорбуцак

Јашичка пећина	Доња Добриловина	пећина	28	00		
Ниска пећина	Доња Добриловина	пећина	24	00	695	413
Безимена пећина	Ћорбуцак	окапина	14	+4	680	420
Безимена пећина	Ћорбуцак	окапина	22	00	680	415
Ћорбуцак	Ћорбуцак	пећина	31	00	680	419
Пећина у тунелу	Крље	окапина	30	00	680	421
Безимена пећина	Ћорбуцак	пећина			780	546
Црвена пећина	Доња Добриловина	пећина			690	414
Висока пећина	Доња Добриловина	окапина			700	432

5. Вашковске стијене

Мијића пећина	Мијића брод	окапина	27	00	810	418
Сломова пећина	Тарске греде	пећина				941
Миркова пећина	Вашковске греде	пећина				942
Оцина пећина	Вашковске греде	пећина				943
Пчеларија	Вашковске греде	окапина				944

Спелолошки објекти у горњем делу кањона Таре ...

Горњо Градинска пећина	Градински кук	пећина	15	0		945
Доњо Градинска пећина	Градински кук	окапина	32	0		946
Перова пећина	Грабље	пећина	15	+4		947
Вујачића пећина	Вашковски бријег	пећина	15	0		948
Пећина у Куку	Кук, Вашковски бријег	пећина	22	0		949

6. Кандија и Јасеновац

Ладна пећина	Кандија	пећина	168	+8		
Тунелска пећина	Кандија	пећина	18	00		
Пећ код сплавишта	Сплавиште	пећина	165	9		

7. Премћански бријег и Ујач

В. Радоњица	Ујач	пећина	35	00	720	939
Мала Радоњица	Ујач	окапина	15	00	750	954
Савова пећина	Ујач	окапина			780	953
Змајева пећина	Ујач	пећина	53	+7	1. 100	940
Горњо Довољска пећина	Довоља	окапина	13	00		952
Доњо Довољска пећина	Довоља	окапина	28	00		
Кандијска пећина	Кандија	окапина	23	00	640	550
Орашка пећина	Орашац	пећина			700	
Бијеловац	Премћански брег	пећина				950
Шалинтрача	Премћански брег	окапина				951
Козја пећина	Ћелије	окапина	25	+6		

Пећина у Куку се налази испод села Вашкова у Тарским гредима. У току рата овде су се скривали партизани са чувеним герилцем Николом Тодоровићем. Пећина има два спрата, а партизани су се помоћу лестава које би повлачили за собом пели на горњи спрат. Ово скровиште је остало неоткривено све до краја рата. Неке од пећина као што су Шалинтрача и Црвена пећина су археолошка налазишта, у којима су нађени трагови неолитског

човека. Интересантан је случај окапине Школа. Она је седамдесетих година прошлог века служила као школа.

Већина од истражених пећина су без воде, осим оних највећих, које у току влажнијег дела године функционишу као извори. Све три од њих се завршавају дубоким сифонима. Неке од пећина у себи имају стални извор (Савина пећина). Неке опет имају слаб ток у току целе године (Ћорбуцак, Градинска пећина, Доња Радоњица).

ЗАКЉУЧАК

И поред свих повољних предуслова у овом делу кањона Таре нису развијени велики спелеолошки објекти. Иако се јавља велики број извора и неколико веома снажних карстних врела нису изнад њих развијене у сукцесији и дугачке пећине. Разлог треба тражити у два чиниоца. Прво, интензивно дубинско усецање Таре без значајнијег задржавања није омогућило дуготрајнији рад подземних токова у карстним кавернама. Други разлог су егзогени процеси обурвавања. Наиме под дебелим колувијалним накупинама затрпани су бројни пећински улази, до којих није могуће доспети. Значајан је такође и утицај глацијалних акумулација, који сежу све до 60 м релативне висине. И оне су у појединим деловима такође затрпале пећинске улазе. Такав је случај са обе флувиоглацијалне терасе у Горњој и Доњој Добриловини. Ту се испод обе терасе јављају снажна врела, чија издашност и у минимуму превазилази 500 l/s.

ЛИТЕРАТУРА - REFERENCES

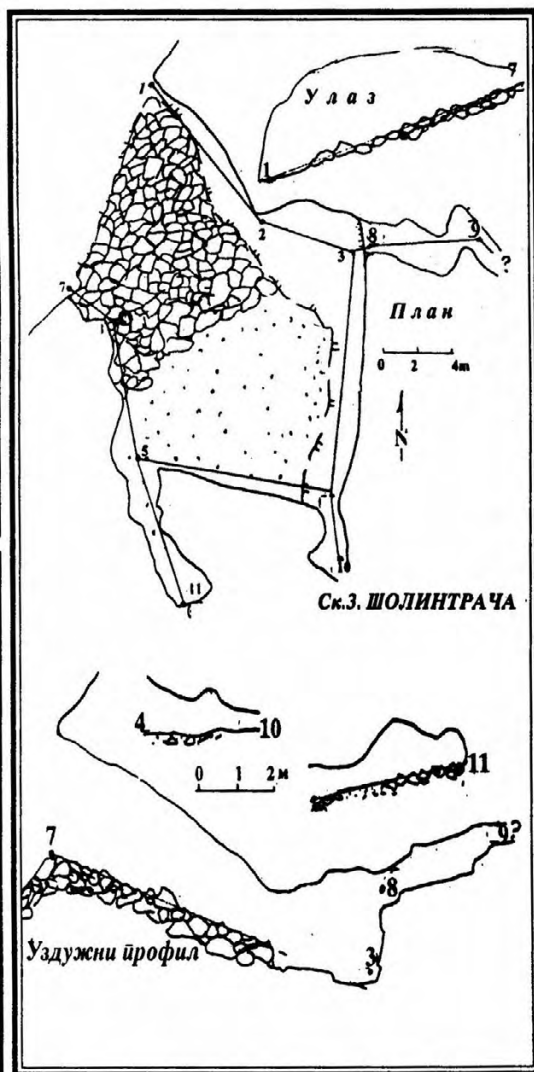
- Касалица С, Љешевић М. (1984): **Туристичка валоризација спелеолошких објеката на подручју Националног Парка "Дурмитор"**, Девети Југославенски спелеолошки конгрес, Загреб.
- Кнежевић С. (1983): **Спелеолошки објекти у Кањону Таре, "Соа небеска" бр 3/83**, Жабљак
- Љешевић М. (1976): **Истраженост спелеолошких објеката Црне Горе**, Други конгрес спелеолога Југославије, Титоград.
- Спелеолошко друштво "Протеус" (1987): **Извештај о спелеолошким истраживањима у горњем делу Кањона Таре**, (елабораат), Београд.

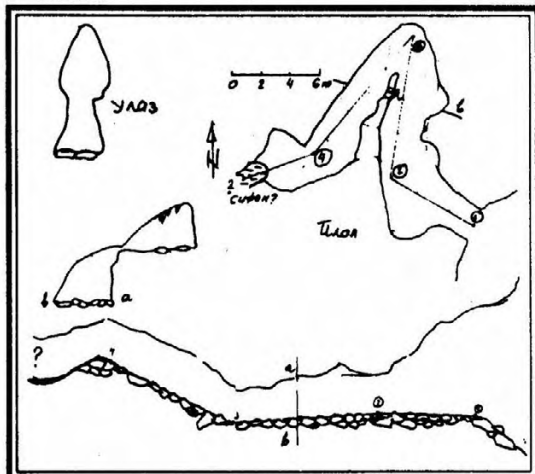
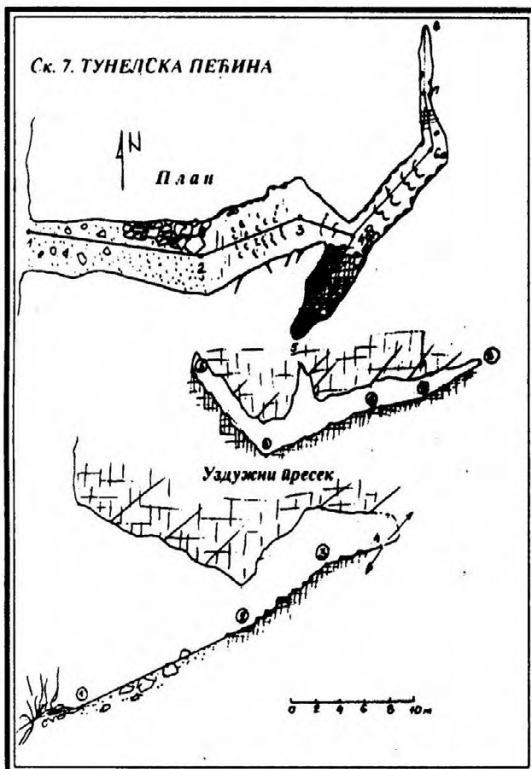
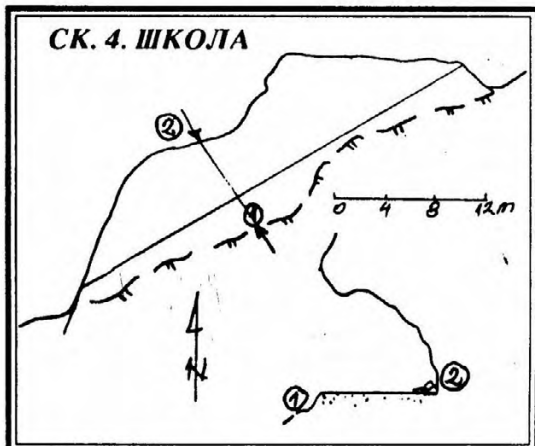
Zdravko Kovač, Stevan Belošev, Milutin Lješević

SPELEOLOGIC OBJECTS IN FOR PART OF CANYON TARA (BETWEEN BISTRICA AND ĐURĐEVIĆA TARA)

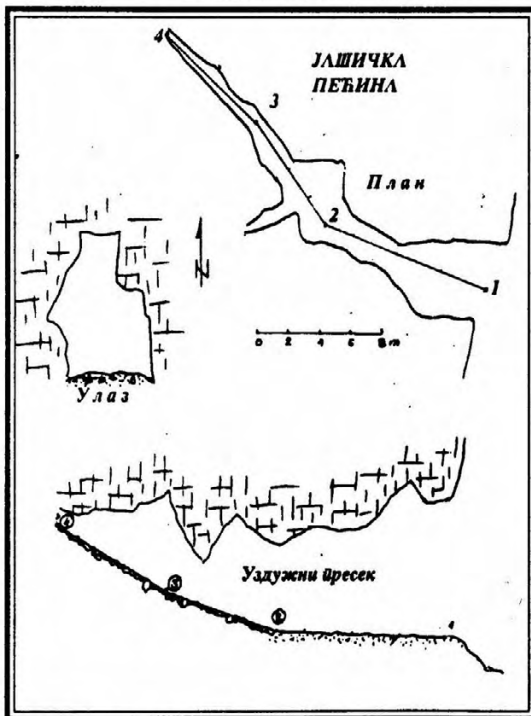
Summary

In the July 1988, it has been organized a big speleologic research in National park „Durmitor”. As a part of that it was researching the caves in the top part of canyon Tara. The se exploration have at the aim a big archeologic research and particular morphogenetic analysis of canyon Tara. It was made plans for 11 caves, while some of them were only registered.

Скица 5

Скица 6

